

TAMPEREEN VIHURI ry kurssijaos

Sovellettu melonta - turvallisuusjärjestelyt

Toiminnan kuvaus

Soveltava melonta on tarkoitettu Pirkanmaan Neuroyhdistyksen jäsenille sekä Eryityskuntoutuksen asiakkaille, ja sen järjestelyissä on pyritty huomioimaan asiakkaiden rajoitukset. Soveltavaan melontaan kuuluu myös koulutusta, jossa opetellaan melonnan perustaitoja ja melontaturvallisuuden perustietoja.

Toimintapaikka

Tyypillisesti melonta alkaa Rauhaniemen suojaisammalta uimarannalta, sen parkkipaikan puoleisesta päästä (N61°30,881', E023°47,148'), ks. Kuva 1. Osa melojista voi kuitenkin aloittaa melontansa Tampereen Vihurin vajan rannassa olevalta laiturilta, meloen ensimmäiseksi hiekkarannalle melontaillan aloituspalaveriin. Melonnan keskeisin toiminta tapahtuu Rauhaniemen uimarannan suojaisissa vesissä ja Tampereen Vihurin vajan edustan satama-altaassa. Osallistujien taitojen karttuessa sekä sään salliessa voidaan meloa myös rantaa seuraten Rauhaniemen ja Tapatoran saaren (N61°31.331', E023°49.900') välisillä vesialueilla, ks. Kuva 2, tai Koukkuniemen vanhainkodin/Rauhaniemen sairaalan lahdelle.

Turvallisuudesta vastaavat

Kurssijaos nimeää jokaiselle kurssille vastuuhjaajan ja tarvittavan määrän ohjaajia. Vastuuhjaajien on tunnettava osallistujien melontaa vaikeuttavat seikat, ja hänellä on oltava vähintään Suomen Kanoottiliiton tai Melonta- ja Soutuliiton melonnanohjaajan pätevyys ja riittävä kokemus kurssin turvalliseen toteuttamiseen. Ohjaajalla on oltava melonnan perustiedot ja -taidot. Vastuu- ja muut ohjaajat käyvät tämän turvallisuussuunnitelman ja sen vaaratilanelomakkeen läpi etukäteen. Vastuuhjaaja kertaa tärkeimmät asiat muiden ohjaajien kanssa ennen osallistujien saapumista paikalle.

Vastuuhjaaja vastaa turvallisuusohjeiden noudattamisesta.

Osallistujat

Melontatietoja ja -taitoja ei edellytetä, mutta osallistujan on kyettävä pidättämään hengitystään joutuessaan mahdollisesti yllättäen veden alle, kyettävä hallitsemaan pään asentoa ilman tukea, sekä kommunikoidaan. Osallistujan on oltava yli 18 vuotias.

Päihteiden vaikutuksen alaisena kurssille osallistuminen on kielletty.

Ennakkotiedotus

Osallistujille tiedotetaan etukäteen pääsyvaatimuksista ja suositeltavasta varustuksesta.

Vaarojen tunnistaminen

Ks. vaaratilannelomake tämän ohjeen liitteenä.

Onnettomuuskirjanpito ja läheltä piti –tilanteiden raportointi

Onnettomuuden tai vakavan läheltä piti -tilanteen jälkeen täytetään läheltä piti raportti: <https://www.melontajasoutuliitto.fi/turvallisuus/onnettomuus-ja-lp-raportit/>. Raportissa kerrotaan, mitä tapahtui ja milloin. Raportti toimitetaan myös Vihurin hallitukselle ja seuran turvallisuusvastaavalle.

Kajakin kaatuminen ilman muita seurauksia ei edellytä raportointia.

Jos onnettomuudesta seuraa uhrille yksikin seuraavista: Yli viikon sairausloma, enemmän kuin kaksi lääkärisäkäyntiä, tai epäillään hänen saavan pysyvän haitan, ilmoitetaan tapahtumasta TUKESiin verkkolomakkeella osoitteessa <https://marek.tukes.fi/ilmoitus.aspx>, tai sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo@tukes.fi. Luonnollisesti ilmoitus tehdään myös uhrin kuollessa.

Palvelusta sivullisille aiheutuvat vaarat

Ei tiedossa.

Ohjaajien ennakoivat toimenpiteet ennen kurssipäiviä

Osallistujien enimmäismäärä on 14. Ennalta varmistetaan, että sitoutuneita vastuu- ja muita ohjaajia on yhteensä niin paljon, että osallistuja : ohjaaja –suhde on 4 : 1 tai pienempi.

Ohjaajien toimenpiteet kurssipäivinä klo 12 ja 17 välillä

Vastuu- ja muut ohjaajat lataavat vesillä käyttämänsä matkapuhelimet ja pakkaavat ne vesitiiviisti niin, että hätäpuhelut ovat aina mahdollisia rannasta tai vesiltä.

Vastuuohjaaja tarkistaa Tampereen keskustan sääennusteen ja vallitsevan sään, sekä käy tarvittaessa katsomassa, miltä tilanne näyttää aallonmurtajan ulkopuolella. Aallot näyttävät yleensä pienemmiltä rannalta katsottuna. Satama-altaasta EI lähdetä retkille, jos Tampereen keskustan sääennuste sisältää melonnan aikana:

- a) ukkosta salamointeiseen (voidaan nopeasti poistua kajakeista jos ukkonen päällä), tai
- b) 4 m/s tai enemmän tuulta lounaisen .. lännen .. pohjoisen .. idän väliltä (liian vaikeat olosuhteet)

Muuten vastuuohjaaja saa päättää ennusteen, havaittujen sääolosuhteiden (aallokon vaikeus, haittaako tuuli, sade, sumu, jne), sekä osallistujien siihenastisen melontakokemuksen pohjalta, kuinka sen illan kurssiohjelma totutetaan.

Kurssinaikaisia toimintaohjeita

Vastuu- ja muilla ohjaajilla oltava vähintään mukana: jokaisella pilli ja kontaktihinausköysi, 1 ladattu matkapuhelin vesitiiviisti pakattuna, retkellä lisäksi 1 puukko, 1 varamela ja 1 ensiapulaukku. Rannalta lähteville osallistujille on kajakit, melat, melontaliivit yms. tarvittavat varusteet järkevää kuljettaa lähtöpaikalle esim. hinaamalla ne vajan laiturilta, sekä tuoda takaisin samalla tavoin. Osa kalustosta tuodaan vajan laiturille, josta vajan rannalta aloittava osa kurssilaisista lähtee melomaan.

Kajakeista tarkastetaan että ne ovat melontakuntoisia, ja lastiluukut ovat kiinni. Kaikilla on oltava melontaliivit päällä ja oikein puettuina (myös haararemmi kiinnitettynä malleissa, joissa remmi on), kun ollaan vesillä.

Pääsääntöisesti kaikki ohjaajat käyttävät aukkopeittoja, mutta osallistujat eivät. Tosin hyväkuntoisten osallistujien kohdalla voidaan sallia helposti irrotettavan aukkopeiton käyttö. Tällöin aukkopeiton käyttö opastetaan hänelle rannalla.

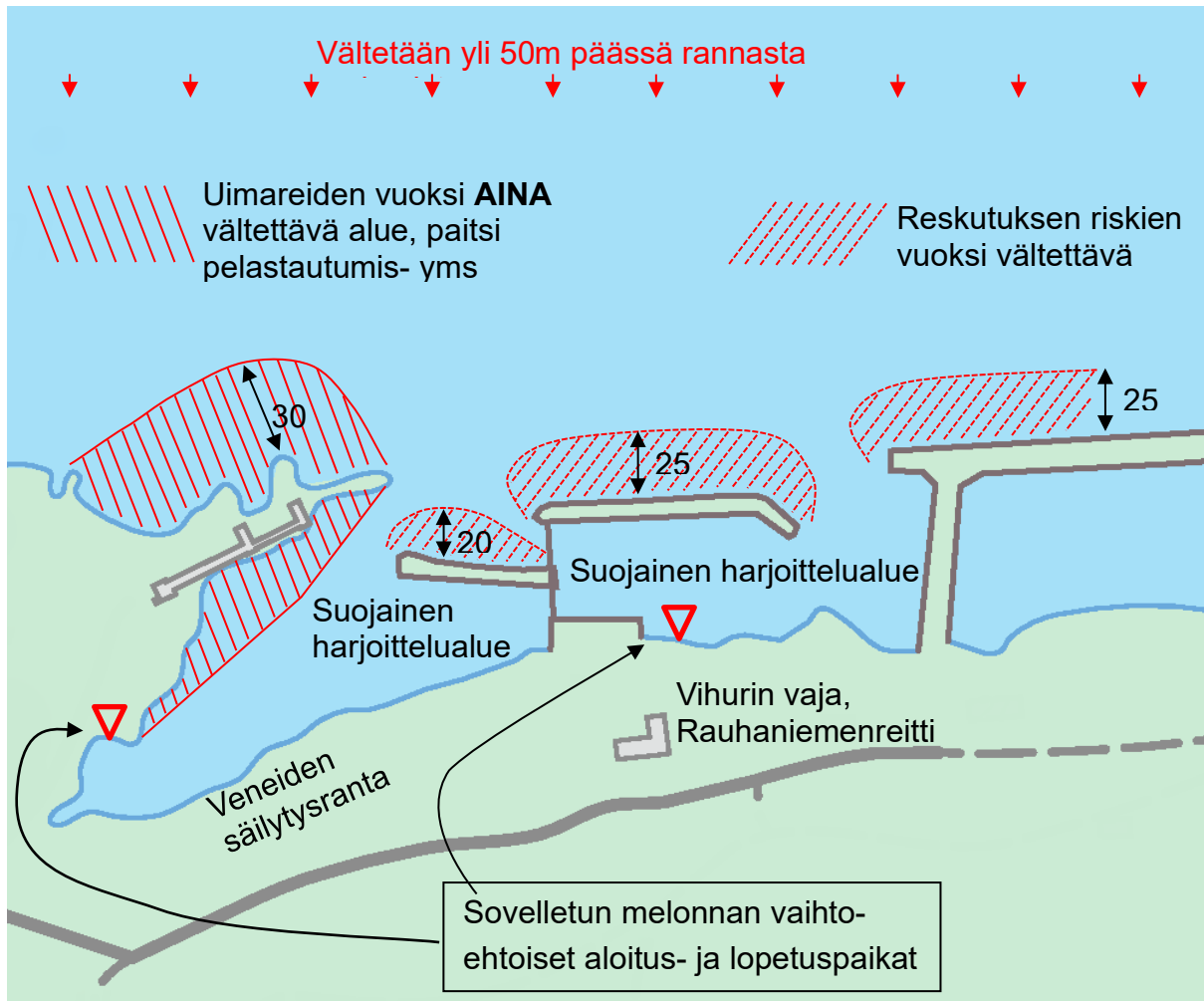
Kajakkiin meno tapahtuu hiekkarannalla (N61°30,881', E023°47,148'), minkä jälkeen osallistujat työnnetään vesille. Osa melojista voi kuitenkin aloittaa melontansa Tampereen Vihurin vajan rannassa olevalta laiturilta, meloen ensimmäiseksi hiekkarannalle melontaillan aloituspalaveriin.

Osallistujille näytetään ääni- ja melamerkit, joita tullaan käyttämään. Suositus merkeistä on tämän ohjeen lopussa. Vesillä oltaessa jokainen osallistuja on koko ajan vähintään yhden ohjaajan näkökentässä. Ohjaajat laskevat osallistujien lukumäärän säännöllisesti vesillä.

Jos ukonilman välähdyksen ja jyrinän välillä on alle 10 sekunnin aika, rantaudutaan ja haetaan suojaa Vihurin vajasta, parkkipaikan autoista, tai retkellä esim. Kaupinojan saunalta. Suojassa voidaan ukonilman ajan kerrata opittua, kertoa jokamiehenoikeuksista, sekä harkiten melontaretkistä, tms.

Ohjaajat pitävät huolta siitä, että jos osallistujat kaatuvat, he pääsevät myös ulos kajakista. Tarvittaessa ohjaaja tekee ns. Hand of God reskutuksen, tai vetää osallistujan pään pintaan muilla keinoin, vaikka sukeltamalla pois kajakistaan.

Jos osallistuja kaatuu, hän ui normaalisti rantaan ohjaajan neuvomaan paikkaan, tai ohjaaja pyytää osallistujaa tarttumaan ohjaajan kajakin takapäähän kantokahvaan ja vetää kajakillaan hänet rannan lähelle. Toinen ohjaaja huolehtii osallistujan kajakista ja melasta. Rannassa kajakki tyhjennetään vedestä, ja tarvittaessa vaihdetaan kuiva vaatekerta. Muut ohjaajat jatkavat normaalisti muiden osallistujien kanssa, tai osallistujat kootaan odottamaan ns. lauttaan, jos ollaan retkellä.

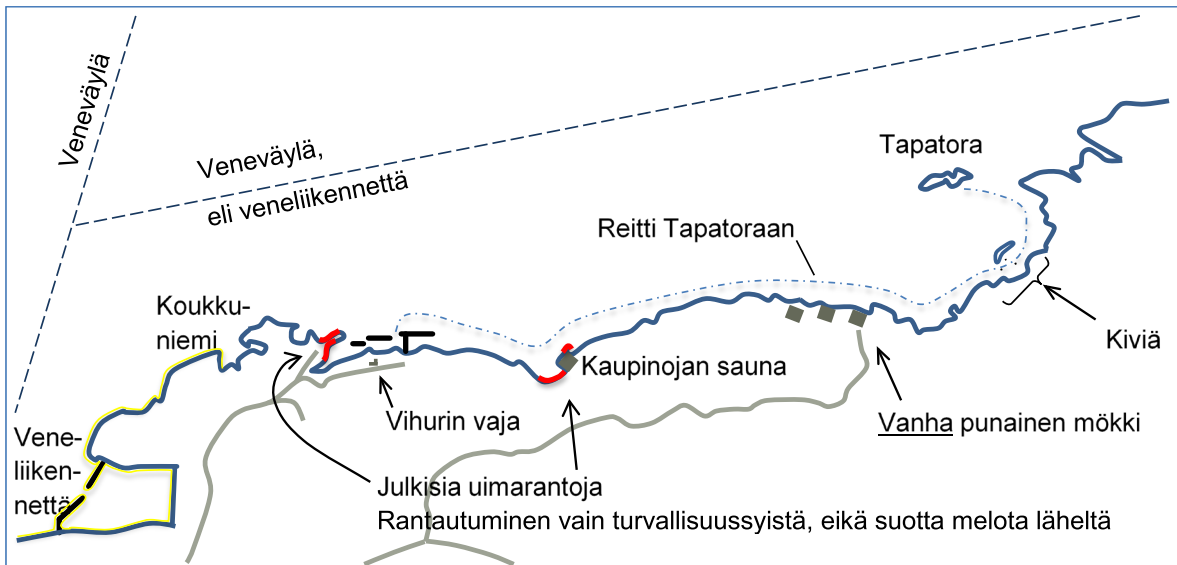

Kuva 1 Melonta-alueet Vihurin vajan läheisyydessä. Jos päätetään meloa suojaisten satama-aldaiden ulkopuolella, on se tehtävä riittävän kaukana (n. 25m) rantalouhikoista.

Satama-altaan ulkopuolella melottaessa ryhmä pidetään yhdessä. Ryhmän kärjessä ja takana meloo ohjaaja. Edetään hitaimman melojan mukaan; kärjen ohjaajan on katsottava säännöllisesti taakseen, ettei vauhti ole liian kova. Etäisyys rantaan tyypillisesti alle 50 m.

Julkisille uimarannoille (ks. Kuva 1 ja Kuva 2) rantautumista vältetään, ellei tämä ole välttämätöntä kaatuneen melojan auttamiseksi, tai vakavamman hätätilanteen vuoksi.

Tapatoraan päästään turvallisemmin kiertämällä Tapatoran lahti rantojen läheisyydessä. Pikkusaarta ohitettaessa (ks. Kuva 2) kannattaa varoa kiviä, sekä aivan Tapatoran läheisyydessä matalikkoja.

Kuva 2 Sovelletun melonnan retkellä huomioitavaa. Uimarantoja (punaisella) vältettävä. Keltaisille rannoille (Koukkuniemen vanhainkodilta Naistenlahteen) on vaikea rantautua niiden jyrkkyyden vuoksi.

Osallistujien kanssa suositellaan käytettäväksi seuraavia perusmerkkejä:

- Pilliin puhallus kerran = Huomio!
- Mela pystysuorassa näyttävästi = Tulkaa luo / saa tulla / reitti selvä
- Mela poikittain pään päällä = Seis / älkää tulko

Ohjaaja merkitsee vajakirjaan osallistujien ja ohjaajien henkilölukumäärän, kun kajakit palautetaan vajalle.

Sovelletun melonnan vaarojen tunnistaminen ja toimenpiteiden suunnittelu

Palveluntarjoaja: Tampereen Vihuri				Päiväys: 15.3.2020 /Päivitetty 14.3.2021	
Tarkastettava palvelu: Sovellettu Melonta				Tekijät: Annamari Hannula, Pertti Peussa ja Petra Peltoniemi	
Palvelun osa, toiminto tai laite	Kuluttajiin kohdistuvat vaarat ja niiden syyt	Tyypilliset seuraukset	Nykyiset toimenpiteet vaaran poistamiseksi tai pienentämiseksi	Nykyiset toimenpit. riittäviä?	Lisätoimenpiteet turvallisuuden parantamiseksi (tärkeys 1-3) ²
Vesillä olo	Kurssilainen kaatuu vesillä vajan edustalla tai muualla. Laiturille nousu melko vaikeakulkuisen rantakallion kautta vaikeaa. Märkien vaatteiden vaihto kuiviin voi olla haastavaa Kaatunut tarttuu kalaverkkoon	Aukkopeitto ei aukea kaatumisen seurauksena Vedestä pois nousu voi olla vaativa urakka liikuntarajoitteiselle. Kylmyys hankaloittaa jatkemelontaa Kalaverkosta vaikea päästä irti	Ohjaajat reskutustaitoisia Ennako-ohjeistus kaatumistilanteita varten osallistujille Aukkopeiton käyttö vain hyväkuntoisille Riittävän paljon ohjaajia avustamassa vedestä pois nousemisessa. Ranta-avustaja avustaa rantautumisessa rannalla. Pysytään riittävän lähellä rantaa, jos siirtymisissä huomattavia haasteita ja jos vaatteiden vaihto ei ole mahdollista matkanvarrella Selvitetään hyvät rantautumispaikat ennen retkelle lähtöä Ohjaajien tarkkaavaisuus: vältetään vedenalaisia kiviä ja kalaverkkoja. Ohjaajilla puukot ja kaikilla liivit päällä.	☐ Kyllä ☒ Ei	(1) Portaat jonnekin vajan laiturille, jotta kipannut kurssilainen pääsisi vaivattomammin pois vedestä. Vaihtoehtoisesti jokin muukin nousurakenne käy, kuten syvälle ulottuva ramppi, johon voi uida kiipeämättä. Hankitaan varusteeksi jokin apuväline (esim. nostovyö) siirtymisten avustamiseen (1/2)
Vesille lähtö tai paluu vajan rannasta	Kurssilaisen kulkeminen ilman kajakkeja rantarinnettä alas ja ylös; liikuntarajoitteiselle jyrkkyys ja irtosora aiheuttavat kaatumisia.	Kaatuminen seurauksineen.	Vajan rinteessä avustetaan osallistujaa. Suosituksena kurssilaisille ottaa oma henk.koht avustaja mukaan, jos tarvitsee apua liikkumisessa. Vaikeammin kulkevat osallistujat eivät kannata kajakkeja.	☒ Kyllä ☐ Ei	Ohjaaja tarkistaa kulkuväylän etukäteen ja tiedottaa kurssilaisia mahdollisesta liukkaudesta /irtosoran määrästä (1). Kurssilaisen toimintakyvystä/ liikkumiskyvystä mahdollisimman

² Vaikka tähänastiset toimenpiteet olisi edellä todettu riittäviksi, voi olla järkevää ja kannattavaa toteuttaa helppoja ja halpoja toimenpiteitä turvallisuuden parantamiseksi edelleen. Toimenpiteiden tärkeys: 1 = Turvallisuuden kannalta kiireellinen toimenpide, toteutetaan välittömästi. 2 = Vähemmän kiireellinen toimenpide, joka voidaan toteuttaa myöhemmin. 3 = Lisäselvityksiä vaativa toimenpide-ehdotus.

					tarkka tieto etukäteen, jotta osataan varautua avustamisen määrään (1) Kulkuväylää turvallistetaan mm. hankitaan tukikaide rinteeseen tai loivennetaan jyrkkyyttä muokkaamalla maata (3)
Vesille lähtö tai paluu vajan rannasta	Riittävän hyväkuntoisiksi arvioidut kurssilaiset saavat kuljettaa kajakkeja pareittain, mutta varsinkin jyrkällä rantarinteellä kaatumiset mahdollisia.	Kaatuminen seurauksineen.	Vajan rinteessä avustetaan osallistujaa tarvittaessa.	☒ Kyllä ☐ Ei	Ohjaaja tarkistaa kulkuväylän etukäteen ja tiedottaa kurssilaista mahdollisesta liukkaudesta /irtosoran määrästä (1). Kulkuväylää turvallistetaan mm. hankitaan tukikaide rinteeseen tai loivennetaan jyrkkyyttä muokkaamalla maata (3)
Liikkuminen vajalla	Kaikki kurssilaiset eivät pysty tulemaan vajaan sisälle. Ahdas pihaovi, tai irralliset portaat kajakkiparioissa. Suurin osa ei pysty käyttämään vajan WC:tä/pukutilaa.	Tavaroiden haku vaikeutuu, kurssilainen voi kaatua yrittäessään vajaan sisälle. WC:ssä tai pukutilassa käynti ei ole mahdollista	Tiedotetaan vajan kulkuhaasteista kurssilaisille etukäteen. Ohjaaja noutaa tarvittavat kalusteet/ tavarat vajasta tarvittaessa. Suositellaan pukeutumaan jo kotona. Käytetään Rauhaniemen invaWC:tä.	☒ Kyllä ☐ Ei	
Vesille lähtö tai paluu hiekkarannalta	Hiekkarannan epätasaisuus (kuivalla tai veden alla) voi aiheuttaa haasteita liikkumisessa tai kaatumisia.	Epätasaisella hiekkarannalla liikkuminen /odottelu voi aiheuttaa väsymistä ja tarvetta istua. Kaatuminen seurauksineen.	Ranta-avustajat tarkastavat rannan etukäteen. Ohjaajat avustavat kurssilaisia tarv. liikkumisessa / kajakkiin siirtymisessä Suosituksena kurssilaisille ottaa oma pyörätuoli ja/tai henk.koht avustaja mukaan, jos tarvitsee apua liikkumisessa.	☒ Kyllä ☐ Ei	Kurssilaisen toimintakyvystä/ liikkumiskyvystä mahdollisimman tarkka tieto etukäteen, jotta osataan varautua avustamisen määrään (1) Penkki hiekkarannalle (3)
Vesillä olo	Jos kurssilainen kippaa, on hänen käytännössä mentävä Rauhaniemen	Kylmyys hankaloittaa jatkotelontaa	Vähintään 2 ranta-avustajaa, jolloin toinen voi jäädä vahtimaan rannalle jääneitä tavaroita.	☒ Kyllä ☐ Ei	Suosituksena kurssilaisille ottaa oma pyörätuoli ja/tai henk.koht avustaja mukaan, jos tarvitsee

	invaWC:hen vaihtamaan kuivaa päälle.		Jos kaksi tai useampaa kurssilaista kaatuu, myös seurusteluohjaaja(t) osallistuu ranta-avustamiseen. Ohjaajilla kyky antaa ensiapua mm. hypotermiatilanteessa.		apua liikkumisessa /vaatteiden vaihdossa (1).
Vesillä olo	Melatuen yllättävä irtoaminen (koskee henkilöitä, jotka tarvitsevat melatuen). Melan putoaminen veteen	Jos melatuki yllättäen irtoaa, voi kaatua => reskutus. Melan pudotessa veteen ei melominen ole mahdollista	Melatuki kiinnitetään aina samaan kajakkiin. Kiinnitystyökalut ovat vastuuhjaajalla mukana, samoin joku vesillä olijoista tietää kuinka asennus tehdään oikein. Pilli jokaisella kurssilaisella, jotta voi ilmoittaa muita vaaratilanteesta Varamela mukana vesillä	☒ Kyllä ☐ Ei	Varmistetaan vuosittain, että jokaisessa seuran liivissä on pilli.
Vesillä olo	Tukiponttooneita tarvitseva henkilö meloo ilman ponttooneita tai huonosti kiinnitetyillä ponttooneilla aallonmurtajan ulkopuolella ja kaatuu.	Henkilön reskutus. Jos turvallinen ranta on lähellä, henkilö voi pitää kantokahvasta kiinni ja hänet hinataan turvalliseen rantaan.	Ponttooneita tarvitsevat henkilöt saavat meloa ilman ponttooneita vain aallonmurtajan suojaamalla alueella.	☒ Kyllä ☐ Ei	
Vesillä olo	Ryhmää valovien ohjaajien määrä laskee esim. hinaustehtävän, väsymisen tai muun syyn vuoksi.	Onnettomuusriski kasvaa.	Koko ryhmä palaa vajalle/lähtörantaan samoin kuin kurssilaisen väsyessä, paitsi jos ohjaajia/ranta-avustajia on edelleen jäljellä riittävästi. Pidemmillä retkillä mukana turvavene.	☒ Kyllä ☐ Ei	
Vesillä olo	Ohjaaja väsy kesken retken eikä pysty jatkamaan tehtävässään.	Kurssilaisilla ei ole vastuuhjaajaa	Vaihdetaan vastuuhjaaja toiseen henkilöön ja muutetaan tarvittaessa ohjelmaa siten, että voidaan jatkaa melontaa yksi ohjaaja vähemmän.	☒ Kyllä ☐ Ei	
Vesillä olo	Sää muuttuu yllättäen ja tuuli voimistuu, aallokko lisääntyy. Ukkosen mahdollisuus ilmassa.	Retki muuttuu vaikeaksi ja kaatumisen riski kasvaa	Vastuuhjaaja varmistaa sääennusteet etukäteen ja huolehtii säätilan muutoksista melonnan aikana. Sään muuttuessa ohjelmaa muutetaan ja melonta lopetetaan aikaisemmin.	☒ Kyllä ☐ Ei	

Vesillä olo	Kurssilaisen väsyminen.	Ei jaksa meloa takaisin vajalle, tai ei jaksa nousta kajakista.	<p>Tauko n. tunnin kuluttua lähdöstä, jolloin kaikki lauttaantuvat. Juotavaa ja syötävää sekä elpymistä.</p> <p>Taukoa ei jätetä pitämättä, vaikka osallistujat niin ehdottaisivat, jotta väsyminen paluumatkalla tai rantautuessa minimoidaan.</p> <p>Jos henkilö väsy, otetaan hänet kontaktihinaukseen (ohjaaja tai seurusteluohjaaja) riittävän ajoissa, ennen kuin väsymys vaikuttaa tasapainoon. Yhdellä ohjaajalla on pitkä hinausköysi, jolla yllä kuvattu hinauspari voidaan hinata vajalle/lähtörantaan kauempaakin, tai vastatuuleen.</p> <p>Hinaava(t) ohjaajat sijoittuvat muun ryhmän takapuolelle tai takaviistoon huutoetäisyydelle, josta ryhmän valvonta edelleen mahdollista.</p> <p>Pidemmillä retkillä mukana turvavene.</p>	☒ Kyllä ☐ Ei	kts alla: sairaskohtaus vesillä
Vesillä olo	Sairauskohtaus vesillä tai tajunnan taso heikkenee yllättäen esim. kuumuuden tai kylmyyden johdosta, liiallisen rasituksen johdosta tai perussairauteen liittyen	Melonta estyy ja kurssilainen on saatava nopeasti pois kajakista	<p>Ohjaajat reskutustaitoisia</p> <p>Ohjaajat ensiaputaitoisia</p> <p>Liikutaan rannan lähistössä (alle 50m rannasta), jotta rantautuminen onnistuu nopeasti</p> <p>Hyvät rantautumispaikat: Kaupinoja, Rauhaniemi ja Koukkuniemen lahden hiekkaranta</p> <p>Turvallisuusvälineet mukana vesillä: puhelin, hinausköysi, ea-välineet</p> <p>Tiedotetaan kurssilaisia etukäteen suositeltavasta varustuksesta, jotta auringonpistoksia, nestehukkaa tms. ei pääse tapahtumaan.</p>	☒ Kyllä ☐ Ei	<p>Hankitaan varusteeksi jokin apuväline (esim. nostovyö) siirtymisten avustamiseen (1/2)</p> <p>Kurssilaisen toimintakyvystä/sairauksista (epilepsia, sydänperäiset sairaudet, migreeni, allergiat: ampiaisen pistos) mahdollisimman tarkka tieto etukäteen, jotta osataan varautua eri tilanteisiin (1)</p> <p>Jos kurssilaisella taipumusta verenpaineen yllättävään laskuun, ohjeistetaan ottamaan esim. salmiakkia mukaan vesille (1)</p>